

Кошти на депозитні рахунки фізичних осіб можуть бути внесені готівкою, перераховані з власного вкладного або поточного рахунків, відкритих в установі банку або в іншому банку.

Установа банку гарантує депоненту таємницю за депозитним рахунком. Без згоди депонента довідки третім особам щодо рахунку можуть бути надані лише у випадках, передбачених чинним законодавством України.

За отриманими коштами на депозитні рахунки залежно від виду депозитної операції та депонентів банку видається підтвердний документ, яким може бути: для банків – депозитний договір, для суб'єктів господарської діяльності – корпоративна пластикова картка і депозитний договір або тільки депозитний договір, а для фізичних осіб – ощадна книжка, пластикова картка і депозитний договір або тільки депозитний договір.

Ощадна книжка та пластикова картка – бланки суворої звітності, які обліковуються за позабалансовим рахунком 9821 "Бланки суворої звітності" на відповідних аналітичних рахунках і при їх видачі списуються з позабалансу.

Розроблені банком операційні процедури документального оформлення і відкриття депозитних рахунків відповідно до їх економічної сутності, схеми документообороту, безпомилкового їх відображення в обліку забезпечують виконання функцій бухгалтерського контролю депозитних операцій банку та отримання достовірної фінансово-статистичної звітності.

При організації обліку депозитних операцій необхідно враховувати, що у разі відкриття (закриття) або зміни номерів депозитних рахунків клієнтів (суб'єктів господарської діяльності), крім рахунків офіційних представництв, установа банку зобов'язана повідомити про це податковий орган за місцем реєстрації власника рахунку протягом трьох робочих днів з дня відкриття або закриття рахунку (включаючи день відкриття або закриття) [6].

Тож можна зробити висновок, що проблема організації обліку депозитних операцій є досить гострою та актуальною у банках через те, що впровадженням новітніх інформаційних технологій неможливе без чіткої організації обліку. Інформаційні технології, що базуються на сучасних комп'ютерах, спричиняють зміни в організації бухгалтерського обліку депозитних операцій банку. Це пов'язано з переходом від паперових електронних форм бухгалтерського обліку, із застосуванням електронного документообігу, повним використанням можливостей в одержанні інформації, яку може надавати система аналітичного обліку, збільшенням уваги до проведення контрольних і аналітичних функцій бухгалтерськими підрозділами за рахунок економії часу від застосування нових інформаційних технологій, розробкою й впровадженням за всіма банківськими операціями технологічних карт.

Наук. керівн. Тирінов А. В.

Література: 1. Кириленко В. Б. Організація обліку, контролю та аналізу депозитних операцій банку: [текст] : монографія / В. Б. Кириленко. – К. : КНЕУ, 2008. – 264 с. 2. Положення про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України затв. постановою Правління НБУ від 20.03.1998 р. № 114. 13.02.2011. – Верховна Рада України (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua. 3. Кириленко В. Організація обліку в банках: [текст] : навч. посібн. / В. Кириленко, О. Кузміньська. – К. : КНЕУ, 2007. – 316 с. 4. Белова І. В. Організація контролю в банку [текст] : навч. посібн. / І. В. Белова. – Суми : Університетська книга, 2009. – 301 с. 5. Офіційний портал Верховної Ради України. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua. 6. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами, затв. пост. Правління Національного банку України від 3 грудня 2003 р. № 516 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua.

УДК 657.421(477)

П'ясецька А. І.

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМАТИКИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто проблематику та методологію визначення, визнання та обліку основних засобів підприємства. Поручено питання документального забезпечення бухгалтерського обліку в цій сфері, амортизації основних засобів. Проведено порівняння з методологіями інших держав.

© П'ясецька А. І., 2013

Аннотация. Рассмотрены проблематика и методология определения, признания и учета основных средств предприятия. Подняты вопросы документального обеспечения бухгалтерского учета в этой сфере, амортизации основных средств. Проведено сравнение с методологиями других стран.

Annotation. This article examines the problems and methods of the determination, recognition and accounting of fixed assets of a firm. Particularly, the questions of documental support of the accounting in this sphere and the amortization of fixed assets were raised. The comparison with methods of other countries was held.

Ключові слова: основні засоби, матеріальні активи, амортизація, методи бухгалтерського обліку, документальне забезпечення, малоцінні швидкозношувані предмети.

Базою функціонування більшості підприємств є забезпеченість основними засобами. Особливо це стосується виробничих галузей національного господарства. Окрім безпосереднього впливу на процес виробництва, основні засоби утворюють досить суттєву (залежно від сфери діяльності підприємства) частину собівартості продукту. Тому питання точності та актуальності в їх обліку завжди залишається актуальним.

Правильна організація обліку основних засобів сприяє ефективному використанню машин, обладнання, виробничих площ та інших засобів праці, які у своїй сукупності утворюють виробничотехнічну базу і визначають виробничу мету господарства. У процесі поділу груп, за якими класифікуються основні засоби підприємства та вибору методів їх амортизації, виникають різні за своїм характером проблеми відображення в бухгалтерській звітності.

Проблему найбільш ефективного та достовірного обліку основних засобів вивчали такі українські вчені, як: Білуха М. Т., Новицька С. С., Максименко А. В., Войтенко Т. І., Бутинець Ф. Ф., Швець В. Г. та ін. Одержані ними в різний час результати створюють загалом необхідні умови для досягнення успішного виконання обліком своїх функцій відповідно до потреб усіх рівнів управління.

Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить про те, що серед науковців і практиків ведуться постійні дослідження питань щодо вдосконалення обліку основних засобів. Зокрема, ці питання висвітлено у працях Голова С. Ф., Кірейцевої Г. Г., Коблянської О. І., Мельник Т. Г., Солка В. В., Ткаченка Н. М. та ін. Але ряд питань у законодавчо-нормативних документах залишилися недоопрацьованими, а саме: методика нарахування амортизації, визначення справедливої вартості і переоцінки, облік продажу основних засобів тощо.

Метою даного дослідження є визначення типових для підприємства проблем з обліку основних засобів та пошуку шляхів їх вирішення через методи існуючої української та міжнародної практики. За об'єкт дослідження приймаються основні засоби, предметом дослідження є принципи їх обліку.

Основні засоби є однією із складових основного капіталу суб'єкта господарювання, необхідних йому для здійснення виробничо-господарської діяльності. Для виготовлення продукції, підприємства повинні мати, перш за все, засоби праці, оскільки саме вони є визначальним істотним елементом у процесі виробництва, вони багаторазово беруть у ньому участь, частинами переносять свою вартість на продукт, що створюється, не змінюючи при цьому своєї речовинно-натуральної форми. Засоби праці не мають тієї загальної взаємозамінюваності, яка характерна, наприклад, для потенційної робочої сили, тому їх ефективність змінюється залежно від галузі, підприємства, окремого виду діяльності. Ця різниця для кожного конкретного засобу праці залежить від його технічного стану, ступеня фізичного й морального зносу.

Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби та розкриття інформації про них у фінансовій звітності підприємств, організацій та інших юридичних осіб усіх форм власності регламентуються Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби". У бухгалтерському обліку до основних засобів відносять матеріальні активи, які підприємство втримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [1].

Основні засоби підприємств і організацій, незалежно від форм власності, відображаються в бухгалтерському обліку і звітності за фактичними витратами на їх придбання, перевезення, встановлення, державну реєстрацію, які становлять їхню первісну вартість.

Класифікація основних засобів здійснюється за їх функціональним призначенням, галузями економічної діяльності, речовим характером, використанням, належністю і видами. Крім того, основні засоби групують за галузями економічної діяльності [2].

Критерії визнання основних засобів аналогічні критеріям визнання, які застосовуються для всіх активів. Об'єкт основних засобів визнається активом, коли існує імовірність того, що підприємство отримає у майбутньому економічні вигоди, пов'язані з використанням цього об'єкта, і його вартість може бути достовірно визначена [3]. Крім того, у визначенні основних засобів наведені такі критерії їх визнання, як: матеріальність (мають матеріальну форму); призначення (утримуються з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в

оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій); термін корисного використання (більше року або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Додатковий критерій визнання – критерій вартості – використовується при виділенні тільки однієї групи основних засобів: малоцінних необоротних матеріальних активів. Недотримання вартісного критерію призводить до некоректного розподілу витрат на амортизацію між періодами і тим самим викривляються дані фінансової звітності.

Схожа ситуація з активами, що підлягають списанню. Ті активи, що мають бути списані, тобто використання або продаж яких неможливий, необхідно списати з балансу на витрати періоду, і вони будуть виключені зі складу основних засобів підприємства.

Для цілей бухгалтерського обліку основні засоби поділяються на основні засоби та інші необоротні матеріальні активи, які, в свою чергу, поділяються на окремі групи. Група основних засобів – сукупність однотипних за технічними характеристиками, призначенням та умовами використання необоротних матеріальних активів. Рахунки в Плані рахунків відповідають класифікації основних засобів, наведеній у П(С)БО 7.

У міжнародній практиці основні засоби відображаються в обліку за первісною або, як її часто перекладають, історичною вартістю. Відповідно до МСФЗ, до первісної вартості основних засобів включаються: ціна придбання за вирахуванням отриманих знижок; митні збори; невідшкодовані податки; витрати, що прямо пов'язані з приведенням основних засобів у робочий стан. Формування первісної вартості в різних країнах суттєво не відрізняється. Єдине, що необхідно підкреслити, це те, що на відміну від вітчизняної облікової практики, за кордоном в окремих випадках дозволено відносити до вартості основних засобів суму відсотків за позиками, пов'язаними з придбанням останніх.

Щодо документального відображення операцій, то слід відзначити ідентичність документів: акт приймання-передачі основних засобів, картка обліку основних засобів, документи, що підтверджують право на власність, технічна документація, довіреність, акти приймання-передачі відремонтованих основних засобів, інвентарний список основних засобів, інвентарна книга, акти зі списання основних засобів, акт введення основного засобу в експлуатацію тощо, які притаманні всім країнам СНД. Їх різниця полягає лише в різній нумерації документів. Так, якщо в Україні Акт зі списання основних засобів (ОЗ-3), то в Російській Федерації – ОЗ-4.

У процесі виробництва основні засоби втрачають свою вартість у вигляді амортизаційних відрахувань та переносять її на створювані на підприємстві продукцію, роботи, послуги, а також окремою статтею входять до складу адміністративних та інших витрат. Порядок нарахування і використання амортизаційних відрахувань основних засобів визначено як податковим законодавством, так і П(С)БО 7 "Основні засоби". Цим же Положенням визначено, що об'єктом амортизації є основні засоби (окрім землі). При визначенні цих норм не враховується моральний знос основних засобів, тому українська продукція не конкурентоспроможна на світових ринках.

Також світовій практиці притаманний кумулятивний метод нарахування амортизації та метод зменшення залишкової вартості. У свою чергу, в США нова техніка й технологія впроваджуються в різні галузі народного господарства кожні 3 – 5 років, орієнтуючись переважно на моральне зношування. Тому амортизація нараховується за лінійним, кумулятивним методами, пропорційно до обсягу продукції чи шляхом зменшення залишкової вартості.

Отже, в обліковому відображенні основних засобів та нематеріальних активів у країнах, що використовують МСФО як основу, немає особливих відмінностей. Різниця полягає лише у нумерації рахунків, класифікації, методах нарахування амортизації.

У практиці обліку основних засобів досить часто зустрічаються помилки, пов'язані з віднесенням окремих основних засобів до малоцінних швидкозношуваних предметів, строк служби яких більше одного року. Це виникає через неправильний підхід до визначення основних засобів та віднесення окремих ОС, наприклад, до запасів і списання відповідно до методики, розробленої для них.

Час від часу виникає проблема з активами, що не відповідають критеріям визнання. Включення у склад основних засобів активів, орендованих на умовах операційної оренди, повинно відображатися орендарем на позабалансовому рахунку "Орендовані необоротні активи" за вартістю, вказаною в угоді про оренду.

Схожа ситуація з активами, що підлягають списанню. Ті активи, що мають бути списані, тобто використання або продаж яких неможливий, необхідно списати з балансу на витрати періоду, і вони будуть виключені зі складу основних засобів підприємства.

Ще однією проблемою є те, що первинна облікова інформація про наявність, рух, капітальний ремонт та інші операції щодо основних засобів відображається в численних спеціалізованих реєстрах, постійні ревізії яких тожожні. Це не сприяє якісному веденню обліку, збільшує трудомісткість опрацювання та відображення інформації, створює певні труднощі у формуванні документообігу й забезпеченні необхідними видами бланків.

Таким чином, національний бухгалтерський облік основних засобів потребує вдосконалення в методико-організаційних аспектах, а також узгодженості законодавчо-нормативних документів. Необхідно уточнити окремі пункти стандартів, такі як: критерії віднесення активів до тієї чи іншої групи, принципи амортизації та списання. Використовуючи світову практику, можливо спрощення документації задля зменшення об'ємів, необхідної для повноцінного обліку роботи. Також удосконалення потребують принципи оцінки вартості наявного капіталу і, як результат, принципи його

списання на собівартість. Це сприятиме більш досконалому веденню обліку основних засобів, що дасть змогу підприємствам раціональніше використовувати наявні основні засоби та більш точно визначати їх економічний вплив на собівартість продукції.

Наук. керівн. Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Основні засоби : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7, затверджене Наказом МФУ від 27.04.2000 р. № 92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>. 2. Бухгалтерський учет в странах мира : [учебн. пособ.] / под. ред. проф. Ф. Ф. Бутинца. – Житомир : ЖГТУ, 2008. – 484 с. 3. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні : аналіз стану і перспективи розвитку / С. Ф. Голов ; Міжнародний ін.-т менеджменту. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 522 с. 4. Омельченко О. Ю. Облік основних засобів і операцій по їх оподаткуванню : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.06.04 / О. Ю. Омельченко; Державна академія статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. – К., 2006. – 21 с. 5. Охрамович О. Р. Бухгалтерський облік основних засобів в країнах СНД: правове регулювання / О. Р. Охрамович // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – Серія: Економічні науки. – 2004. – № 1(27). – С. 141–151.

Чадченко О. С.

УДК 657.3

Магістр 1 року навчання
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ЗА ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОРИСТАННЯ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Анотація. Розкрито сутність та складові необоротних активів бюджетних установ, виявлено основні проблеми, пов'язані з ефективністю використання необоротних активів, та визначено особливості контролю за повнотою оприбуткування, станом збереження та використання придбаних необоротних активів.

Анотация. Раскрыты сущность и составляющие необоротных активов бюджетных учреждений, выявлены основные проблемы, связанные с эффективностью использования необоротных активов, и определены особенности контроля за полнотой оприходования, хранения и использования приобретенных необоротных активов.

Annotation. The essence and components of fixed assets budgetary institutions are revealed, the key problems associated with the effective use of fixed assets are identified and peculiar features of control over the completeness of recognition, the state of preservation and use of acquired intangible assets are determined.

Ключові слова: бюджетна установа, необоротні активи, знос, оцінка вартості активів, внутрішній контроль.

Однією з визначальних умов успішного функціонування бюджетної установи, високоякісного та своєчасного надання послуг є забезпеченість засобами праці, які становлять самостійний об'єкт бухгалтерського обліку – необоротні активи та їх раціональне використання. Тому здійснення контролю за необоротними активами – важлива частина фінансово-господарського контролю.

Посилення контролю з боку держави за раціональним та ефективним використанням необоротних активів останніми роками набуває першочергового значення, оскільки кількість порушень у бюджетній сфері залишається дуже значною.

Дослідженням у сфері необоротних активів займалися такі вчені, як: Маляревский Ю. Д., Симченко Л. Н., Шевченко С. О., Нетецький Є. В. та ін. [1 – 3]. Віддаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних вчених, слід зазначити, що розкриття питання обліку необоротних активів потребує подальшого наукового дослідження у розрізі контролю за ефективністю їх використання.

Метою дослідження є розгляд сутності необоротних активів, виявлення проблем, пов'язаних з ефективністю їх використання, а також визначення особливостей щодо проведення ревізії обліку необоротних активів.

© Чадченко О. С., 2013